

KKP Research

A Little Boy in the War of the Titans

Part I: ลูกหลงต่อเศรษฐกิจไทย เมื่อยักษ์ใหญ่โรมรัน

ผู้เขียน

เคนเน็ท โดนัลด์ ฟิลเวล

นักวิเคราะห์

KKP Research โดยกลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทร

ณชา อนันต์โชติกุล

ผู้อำนวยการอาวุโส หัวหน้าฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจและกลยุทธ์

ชินวุฒ์ เตชานุวัตร

ผู้อำนวยการ หัวหน้าทีมวิจัยอุตสาหกรรม

ณิชาธิ์ อรรถ

นักวิเคราะห์

ลัทธกิตติ์ ลากอุดมการ

นักวิเคราะห์

ธนัชพร นันทาทวีร์

นักวิเคราะห์

เคนเน็ท โดนัลด์ ฟิลเวล

นักวิเคราะห์

วรเทพ วงศ์วิริยะสิทธิ์

นักวิเคราะห์

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นจากแหล่งข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชน ทั้งนี้ขอคิดเห็นที่ปรากฏเป็นความคิดเห็นของฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจและกลยุทธ์ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับกลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทร เว้นแต่จะแจ้งไว้และขอสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลและความคิดเห็นโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

KKP Research

MAY 11, 2021

A Little Boy in the War of the Titans

Part I: ลูกหลงต่อเศรษฐกิจไทย เมื่อยักษ์ใหญ่โรมัน

KEY TAKEAWAYS:

- KKP Research โดยเกียรติตินาคินภัทร วิเคราะห์ว่า ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐกับจีน ทั้งในเรื่อง การสอดแนมทางเทคโนโลยี การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การค้าอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาสิทธิมนุษยชน และ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงกระแสทุนนิยมที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง (Stakeholder Capitalism) จะเป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐเข้ามาตรวจสอบห่วงโซ่อุปทานมากยิ่งขึ้นและเร่งให้เกิดการย้ายฐานการผลิตออกจากจีนกลับไปยังสหรัฐฯ หรือกระจายไปยังภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะในเอเชียแปซิฟิก
- ไทยจะได้ผลกระทบด้านลบ ทั้งการค้าและการลงทุน หากถูกบังคับให้ต้องเลือกข้าง และจะได้ประโยชน์อย่างจำกัดจากการย้ายห่วงโซ่อุปทานโลกรวมไปถึงการลงทุนต่างชาติหากไม่พัฒนาความสามารถในการแข่งขันเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่ม และไม่ปรับปรุงประสิทธิภาพด้าน ESG
- หากสหรัฐฯ และกลุ่มประเทศพันธมิตรกลับเข้าร่วมข้อตกลงทางเศรษฐกิจ CPTPP จะทำให้ต้นทุนและผลกระทบด้านลบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยจากการไม่เข้าร่วมเพิ่มสูงมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะได้ประโยชน์จากข้อตกลง RCEP มาบรรเทา นอกจากนี้ หากไทยไม่สามารถเข้าถึงตลาดผู้ซื้อรายใหญ่อย่างสหรัฐฯ ได้ จะเพิ่มแรงกดดันที่อาจทำให้ประเทศไทยเป็นที่สนใจในการเป็นฐานการลงทุนจากต่างประเทศน้อยลงหรืออาจทำให้การลงทุนจากต่างประเทศย้ายออกจากไทยไปยังประเทศอื่น ๆ ได้

Part 1: ลูกหลงต่อเศรษฐกิจไทย เมื่อยักษ์ใหญ่โรมรัน

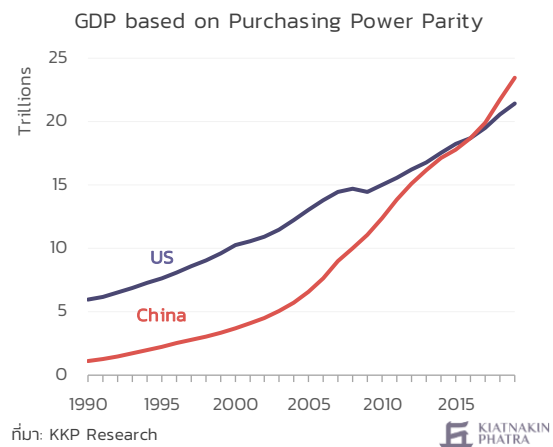
หากถามว่าประเด็นอะไรที่จะเปลี่ยนโฉมหน้าของประวัติศาสตร์โลกในศตวรรษนี้ หนึ่งในประเด็นสำคัญคงหนีไม่พ้นเรื่องความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีน เมื่อสหรัฐฯ ผู้เป็นมหาอำนาจและเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ในสังคมโลก กำลังถูกท้าทายจากการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของจีน ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการทหาร ความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นทั้งเรื่องอำนาจทางเศรษฐกิจ ค่านิยม และการเมือง จะเป็นสิ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและเศรษฐกิจโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้สุดท้ายแล้วจะส่งแรงกระเพื่อมมาถึงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

KKP Research โดยกลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทร จัดทำบทวิเคราะห์ชุด “ลูกหลงต่อเศรษฐกิจไทย เมื่อยักษ์ใหญ่โรมรัน (A Little Boy in the War of the Titans)” เพื่อชักชวนมาเตรียมความพร้อมในการรับมือกับผลกระทบที่จะมีต่อเศรษฐกิจไทย จากสงครามระหว่างสองยักษ์ใหญ่ที่กำลังเกิดขึ้น เมื่อสองประเทศที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกำลังจะมาถึงจุดแตกหัก โดยบทความชุดนี้จะวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและไทยจากความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีนโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ (1) การค้า (2) เทคโนโลยี (3) เงินทุน (4) สภาพภูมิอากาศ (5) อุดมการณ์และการทหาร

รอยร้าวที่บาดลึกระหว่างสองมหาอำนาจ

ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีนนั้นกว้างและลึกกว่าแค่เรื่อง การช่วงชิงความได้เปรียบทางการค้า แต่รากเหง้าของปัญหาอยู่ที่การเติบโตของจีน ทั้งทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การทหารและค่านิยมต่างจากสหรัฐฯ อย่างสุดขั้ว และขัดต่อ national interest ของสหรัฐฯ โดยตรงในทุก ๆ ด้าน สหรัฐฯ มองจีนเป็นคู่แข่งที่มีโอกาสท้าทายสหรัฐฯ ได้มากที่สุด ในมุมมองของสหรัฐฯ นั้น จุดมุ่งหมายของจีนภายใต้การนำของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง คือการทำให้จีนแซงหน้าสหรัฐฯ ในการเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ เพื่อดันอำนาจกับสหรัฐฯ และเพิ่มอิทธิพลและอำนาจการต่อรองให้กับจีนเหนือประเทศอื่น ๆ ในโลก นอกจากนี้ ประเด็นเรื่อง การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิมนุษยชนในมณฑลซินเจียง การค้าอย่างไม่เป็นธรรมจากเงินอุดหนุนภาครัฐ รวมถึงเรื่องความเป็นเอกราชของฮ่องกงและไต้หวัน ก็เป็นสิ่งที่ขัดกับค่านิยม ผลประโยชน์ และความมั่นคงต่อสหรัฐฯ โดยตรง เพราะฉะนั้นในทศวรรษถัดไป ที่ขนาดของเศรษฐกิจจีนกำลังจะแซงหน้าสหรัฐฯ (แซงไปแล้วหากวัดโดย GDP based on PPP เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจซื้อ โดยดูจากค่าครองชีพ) จะเห็นความขัดแย้งและการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ กับจีนทวีความรุนแรงขึ้น

รูปที่ 1: ขนาดของเศรษฐกิจจีน เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจซื้อ โดยดูจากค่าครองชีพได้แซงหน้าสหรัฐฯไปแล้ว

คำถามที่สำคัญคือ แผนกลยุทธ์ที่สหรัฐฯ จะใช้ในการจัดการกับจีนจะมีรูปแบบอย่างไร Atlantic Council ซึ่งเป็น think tank สัญชาติอเมริกัน-แอตแลนติกด้านกิจการระหว่างประเทศ (International Affairs) เชื่อว่าในมุมมองของสหรัฐฯ กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการต่อกรกับจีนจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

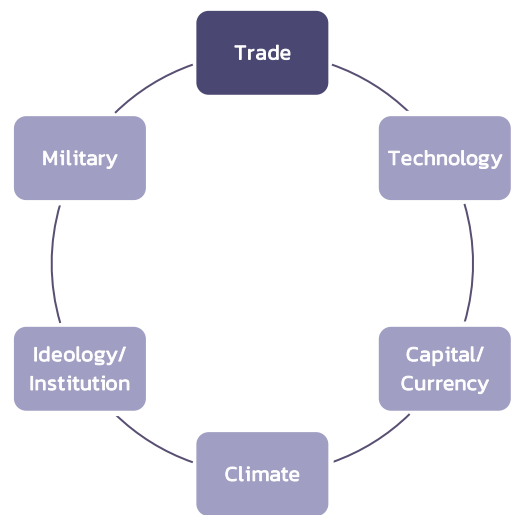
- 1) เสริมสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศของสหรัฐฯ ให้แข็งแกร่งโดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมการผลิต และเร่งพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์
- 2) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรักษาความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีโลก

- 3) รักษาสถานะของการเป็น global reserve currency ของดอลลาร์สหรัฐฯ
- 4) ส่งเสริมความร่วมมือกับจีนในประเด็นที่ตรงกับเป้าหมายของสหรัฐฯ เช่น สภาพภูมิอากาศ (climate change) และการปลดอาวุธนิวเคลียร์ แต่แข่งกับจีนในประเด็นที่มีเป้าหมายขัดกัน เช่น ประเด็นในจีนเจียง ฮ่องกง และได้หวัน
- 5) รักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศพันธมิตรและทำให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของระเบียบโลกที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ (US-led international order)

สหรัฐฯ จะพยายามสร้างพันธมิตรในการกีดกันจีน เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระเบียบ กฎกติกา และสถาบันพหุภาคี เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การการค้าระหว่างประเทศ (WTO) และกดดันให้จีนกลับมาเป็นผู้เล่นที่ตีในกฎเกณฑ์ที่สหรัฐฯ สร้างขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ สหรัฐฯ จะทำให้จีนเห็นว่าการไม่ให้ความร่วมมือต่อระเบียบและกฎกติกาโลกที่สหรัฐฯ เป็นคนกำหนด จะส่งผลกระทบต่อทางลดย้อนกลับมาที่จีนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในขณะเดียวกัน แรงกดดันจากสหรัฐฯ และประเทศภาคีของสหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้นนั้น จะทำให้จีนพยายามที่จะลดการพึ่งพาจากสหรัฐฯ และประเทศอื่น ๆ และหันมาพัฒนาศักยภาพของตัวเองทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีให้แข็งแกร่งได้ด้วยตนเอง เพื่อทำให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาแบบจีนสามารถทำให้เศรษฐกิจและประเทศประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ **จีนซึ่งเชื่อว่าระเบียบโลกที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำเริ่มเสื่อมถอย จีนจึงมุ่งเป้าไปที่การสร้างระเบียบโลกและระบบการค้าใหม่ภายใต้การนำของจีน** ซึ่งจะเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับภูมิภาคเอเชียที่เข้าร่วมกับจีน และลดผลกระทบจากการถูกกีดกันจากประชาคมโลกอีกด้วย

รูปที่ 2: The Battle of the Six Armies

ที่มา: KKP Research

KIATNAKIN PHATRA

สงครามและความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีนจะเกิดขึ้นใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ สงครามการค้า (Trade War) สงครามเทคโนโลยี (Tech War) สงครามทุน (Capital War) สงครามสภาพภูมิอากาศ (Climate War) และสงครามอุดมการณ์ (Ideology War) และมีโอกาสลุกลามไปเป็นสงครามทางการทหาร (Military War) ในบทความนี้จะวิเคราะห์ถึงประเด็นแรกจากห้าประเด็นดังกล่าว คือ สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีน (รูปที่ 2)

สงครามการค้าในรูปแบบใหม่

หลายคนอาจคิดว่าสงครามการค้าจะจบสิ้นไปหลังจากที่ โจ ไบเดน ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีแทนที่ โดนัลด์ ทรัมป์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว สงครามการค้าจะยังคงอยู่ เพียงแต่จะเปลี่ยนรูปแบบจากการขึ้นภาษีใส่กันมาเป็นวิธีอื่น เพราะทั้งพรรค Democrats และ Republican ต่างก็เห็นพ้องร่วมกันว่าจีนเป็นคู่ปรับที่สำคัญต่อสหรัฐฯ ที่จำเป็นต้องหาทางสกัด ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีน ประกอบกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปหลังวิกฤตโควิด-19 จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญใน 5 ด้าน ดังนี้

1. เศรษฐกิจโลกแยกออกเป็นสองค่าย (US-China decoupling)

ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีน กระแสนิยมแนวใหม่ที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงความต้องการกระจายความเสี่ยงของห่วงโซ่อุปทานโลก จะสนับสนุนให้ห่วงโซ่อุปทานในฝั่งสหรัฐฯ แยกออกจากจีนมากขึ้น ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีนทางค่านิยมด้านต่าง ๆ นั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการแยกออกจากกันระหว่างสองเศรษฐกิจ ทั้งสองประเทศจะเข้มงวดเรื่องการตรวจสอบห่วงโซ่อุปทาน และการลงทุนจากอีกฝั่งมากขึ้นด้วยเหตุผลทางความมั่นคงของชาติ เรื่องนี้จะเป็นปัจจัยเร่งการเกิด การแยกทางด้านเทคโนโลยีระหว่างสหรัฐฯ กับจีน (Tech Decoupling) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางการทหาร อย่าง Semiconductors ซึ่งเราเห็นตัวอย่างนโยบายที่สนับสนุนให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ แยกออกจากจีน ทั้งเรื่องการควบคุมการส่งออกสินค้าที่มีเทคโนโลยีสูง (Exports Control) รวมไปถึงการสั่งห้ามซื้อขายสินค้า (ban) จากบริษัทเทคโนโลยีจีน อย่างเช่น กรณี Huawei ที่ถูกห้ามไม่ให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีคุณภาพต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ได้หลังจากที่มีรายงานเรื่องความเสี่ยงต่อการสอดแนมจากอุปกรณ์ของ Huawei เป็นต้น แต่อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญและเป็นกระแสของโลกในอนาคต ก็คือกระแสทุนนิยมที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างมากขึ้น (Stakeholder Capitalism) โดยบริษัทไม่เพียงต้องสนองผลประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องตอบสนองต่อผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียคนอื่น ๆ อย่างเช่น ผู้บริโภค พนักงาน สิ่งแวดล้อม รัฐบาล รวมไปถึงสังคมอีกด้วย หากไปดู BoFA Survey of Global Analysts จะพบว่า 75% ของบริษัทในอเมริกาเหนือและเอเชียแปซิฟิก คาดว่าห่วงโซ่อุปทานของตนจะถูกตรวจสอบและกลั่นกรองจากรัฐบาลและผู้ถือหุ้นมากขึ้น แนวโน้มคือบริษัทต่าง ๆ จะถูกกดดันมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเกี่ยวข้องกับปัญหาสิทธิมนุษยชน เช่น กรณีพิพาทในจีนเจียง เรื่องการปล่อยมลภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจะถูกตรวจสอบจากฝั่งรัฐบาลมากขึ้นในเรื่องที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ การระบาดของโควิด-19 ในปีที่ผ่านมาได้เผยจุดอ่อนของการที่ห่วงโซ่อุปทานกระจุกตัวอยู่ในประเทศไม่กี่ประเทศ โดยเฉพาะในประเทศจีน ทำให้บริษัทต่าง ๆ เริ่มคิดถึงการกระจายความเสี่ยงมากขึ้นในการวางแผนกลยุทธ์ นอกเหนือไปจากการคำนึงถึงการประหยัดต้นทุนเพียงอย่างเดียว

2. กระแสการย้ายกลับของฐานการผลิตของบริษัทข้ามชาติ (Global reshoring)

ตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา กระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากการที่บริษัทผู้ผลิตยักษ์ใหญ่ในโลก ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีต้นทุนแรงงานถูก ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจจีนได้รับประโยชน์อย่างมากและก้าวขึ้นมาเป็นประเทศส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของโลก อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปเราอาจจะเห็นกระแสโลกาภิวัตน์ย้อนกลับ (deglobalization) โดยปัจจัยที่จะทำให้เกิดการย้ายฐานผลิตกลับไปยังประเทศต้นทางของผู้ผลิต โดยเฉพาะในทวีปอเมริกาเหนือ มีดังต่อไปนี้

1. นโยบายสหรัฐฯ ที่ผลักดันภาคอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศมากขึ้น หนึ่งในนโยบายหลักของ โจ ไบเดน คือนโยบาย "Buy American" ที่จะสนับสนุนธุรกิจและแรงงานอเมริกันในอุตสาหกรรมการผลิตมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากนี้ ยังมีนโยบายโครงสร้างพื้นฐานที่เพิ่งประกาศออกมาล่าสุดซึ่งจะสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา (R&D) รวมไปถึงขยายการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ต (broadband access) ซึ่งจะสนับสนุนการผลิตสินค้ากลุ่ม semiconductors และอุปกรณ์การสื่อสาร 5G (5G communication equipment) ในสหรัฐฯ มากขึ้น โดยเป้าหมายของไบเดน คือ สหรัฐฯ ต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อที่จะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับจีนได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ 1: นโยบายโครงสร้างพื้นฐานภายใต้รัฐบาลไบเดน

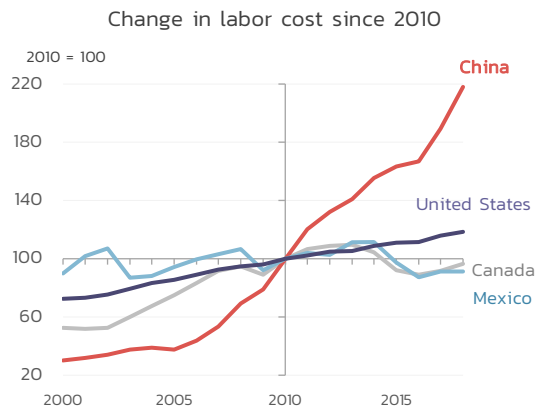
นโยบายโครงสร้างพื้นฐานภายใต้รัฐบาลไบเดน (การใช้จ่ายครอบคลุม 8 ปี)	จำนวนเงิน
โครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมและรถยนต์ไฟฟ้า	\$621 bn
นโยบายบ้านสีเขียวและการปรับปรุงน้ำดื่มสะอาด	\$561 bn
การสนับสนุนอุตสาหกรรม Manufacturing และ R&D	\$480 bn
ช่วยเหลือคนชราและคนพิการ	\$400 bn
เพิ่มการเข้าถึง Internet Broadband และ Job Training	\$200 bn
รวม	\$ 2.2 trn

ที่มา: BoFA Global Research, KKP Research

2. **ต้นทุนแรงงานในจีนไม่ได้น่าดึงดูดอีกต่อไป** ถึงแม้ว่าระดับค่าแรงในจีนจะยังอยู่ในระดับต่ำกว่าสหรัฐฯและแคนาดามาก แต่ด้วยอัตราการเติบโตของต้นทุนแรงงานต่อหน่วยการจ้างงานในภาคการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ (รูปที่ 3) รวมไปถึงโครงสร้างเศรษฐกิจจีนที่กำลังเผชิญกับปัญหาจำนวนแรงงานและประชากรที่กำลังหดตัว (รูปที่ 4) ทำให้จีนกำลังเริ่มสูญเสียความได้เปรียบในด้านต้นทุนแรงงานราคาถูก และจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บริษัทย้ายฐานการผลิตจากจีนกลับไปยังภูมิภาคอเมริกาเหนือมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เม็กซิโก ซึ่งจะได้ประโยชน์จากระยะทางการค้าที่ใกล้กับตลาดสหรัฐฯ มากยิ่งขึ้นและประโยชน์ทางภาษีจากข้อตกลงการค้าเสรี USMCA อีกด้วย

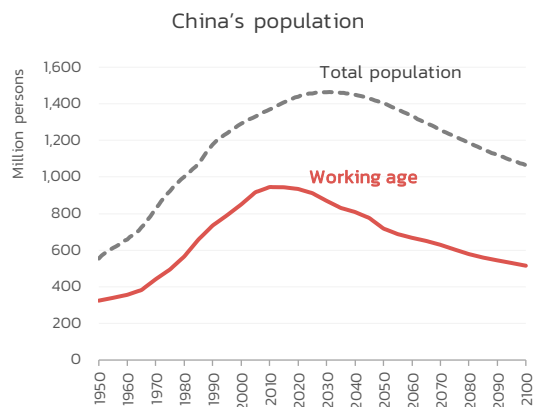
รูปที่ 3: จีนมีอัตราการเติบโตของต้นทุนแรงงานต่อหน่วยการจ้างงานในภาคการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ

ที่มา: The Conference Board International Labor Comparison Program (January, 2020), KKP Research

รูปที่ 4: โครงประชากรในจีนกำลังเผชิญกับปัญหาจำนวนแรงงานและประชากรกำลังหดตัว

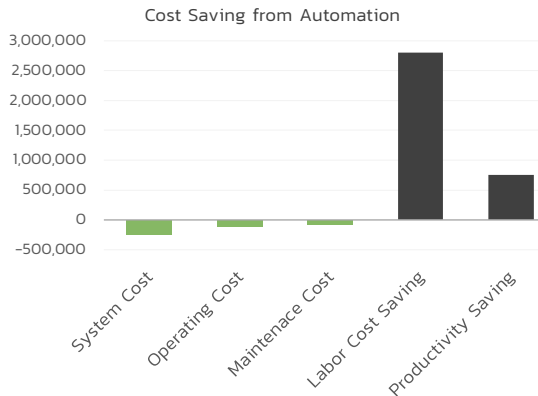
ที่มา: UN World Population Prospects, KKP Research

3. **การใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (Automation) แพร่หลายมากขึ้นในต้นทุนที่ถูกลง** ข้อมูลจาก Robot Industries Association (RIA) พบว่า ระบบหุ่นยนต์ขั้นพื้นฐาน (Standard Robotic System) จะประหยัดต้นทุนแรงงานและเพิ่มผลิตภาพรวมกันได้ถึง 3.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในขณะที่ต้นทุนของระบบรวมกับค่าดำเนินการและค่าดูแลรักษาอยู่ที่ 2.5 แสนเหรียญสหรัฐฯ (รูปที่ 5) ด้วยต้นทุนที่ประหยัดขึ้นและผลิตภาพสูงขึ้นจากระบบอัตโนมัติจะเป็นแรงสนับสนุนให้บริษัทแม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิต (manufacturing value added) ในประเทศตนเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานราคาถูกในต่างประเทศอีกต่อไป (รูปที่ 6)

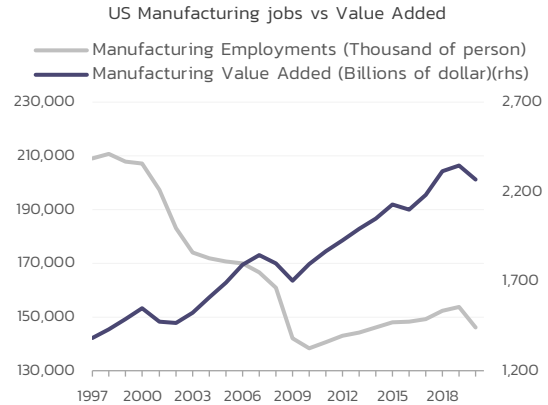

รูปที่ 5: การใช้ระบบหุ่นยนต์สามารถประหยัดต้นทุนแรงงานและเพิ่ม Productivity ได้สูงกว่าต้นทุนของระบบ รวมไปถึงค่าการดำเนินการและค่าดูแลรักษา

ที่มา: ROI Calculator, Robot Industries Association (RIA), KKP Research

รูปที่ 6: ในสหรัฐ การผลิตสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้นโดยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานลดลง

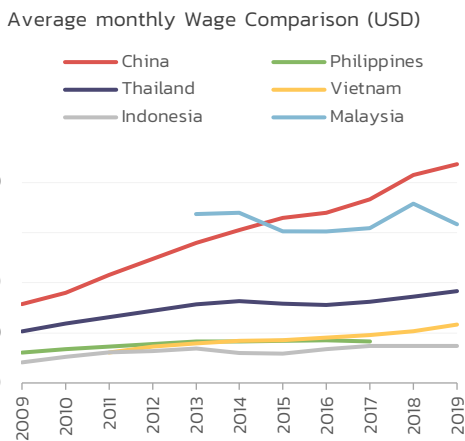

ที่มา: FRED, Bureau of Economic Analysis, KKP Research

3. การสับเปลี่ยนของห่วงโซ่อุปทานของจีน (China supply chain reshuffling)

ห่วงโซ่อุปทานในประเทศจีนบางส่วน รวมไปถึงอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น (labor intensive sector) จะกระจายออกจากจีนไปยังประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินเดีย ด้วยต้นทุนแรงงานที่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าจีน (รูปที่ 7) รวมไปถึงความใกล้เคียงกันของโครงสร้างการส่งออกของอาเซียนกับจีน โดยเฉพาะในหมวดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และสิ่งทอ (รูปที่ 8) จะเป็นแรงสนับสนุนให้ห่วงโซ่อุปทานมีแนวโน้มย้ายออกจากจีนมายังประเทศแถบอาเซียนและอินเดียมากยิ่งขึ้น แต่ประโยชน์ที่แต่ละประเทศจะได้รับขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของแต่ละประเทศ เช่น ความสามารถในการแข่งขัน ความน่าดึงดูดในการลงทุน และความน่าเชื่อถือของภาครัฐ

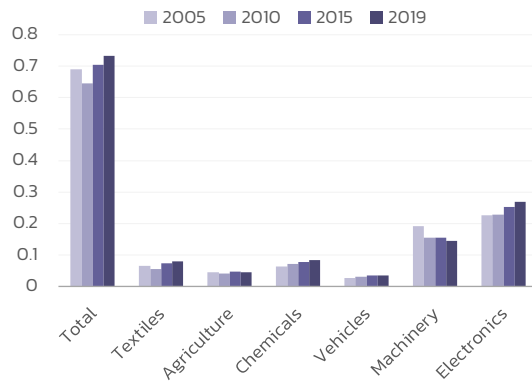
รูปที่ 7: ต้นทุนค่าแรงต่อเดือนในภูมิภาคอาเซียน ยังคงอยู่ในระดับต่ำเทียบกับจีน

ที่มา: CEIC, KKP Research

รูปที่ 8: สินค้าส่งออกจากอาเซียนมีความคล้ายคลึงกับจีนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้า อิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ และสิ่งทอ

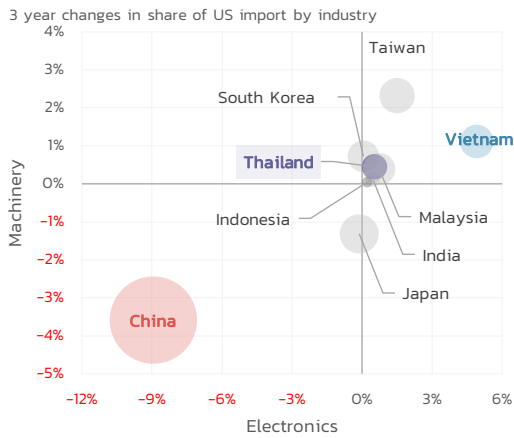
ASEAN-6 Export Similarity Index with China

ที่มา: UN COMTRADE, KKP Research

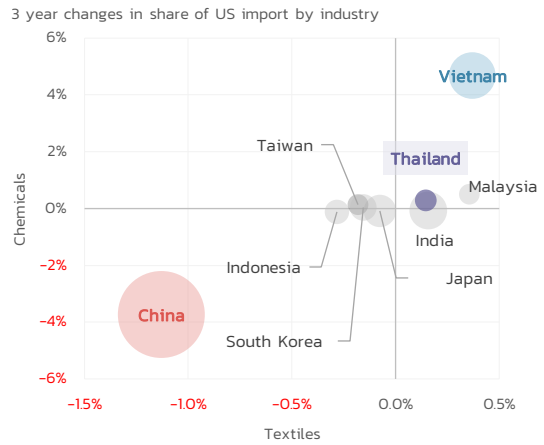
จากข้อมูลการนำเข้าของสหรัฐฯ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนของการนำเข้าจากจีนของสหรัฐฯ ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในกลุ่มสินค้าเครื่องจักรกลและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในขณะเดียวกันสัดส่วนที่หายไปจากจีนไปเพิ่มขึ้นที่เวียดนาม ได้หวัน เกาหลีใต้ และมาเลเซีย สำหรับประเทศไทยนั้น สัดส่วนการส่งออกไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น แต่ยังคงเพิ่มขึ้นค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่กล่าวมา สะท้อนว่าไทยยังได้รับประโยชน์ค่อนข้างน้อยจากการที่สหรัฐฯ หันไปนำเข้าจากประเทศอื่นมากขึ้นเพื่อทดแทนเงินหรือจากการย้ายฐานการผลิตของจีนไปยังประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน (รูปที่ 9 และ 10)

รูปที่ 9: ในหมวดเครื่องจักรและอิเล็กทรอนิกส์ สัดส่วนการนำเข้าของสหรัฐฯ จากจีนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่สัดส่วนการนำเข้าจากเวียดนามและไต้หวันเพิ่มขึ้นในสามปีที่ผ่านมา

ที่มา: United States International Trade Commission, KKP Research, KIATNAKIN PHATRA

รูปที่ 10: ในหมวดสิ่งทอและเคมีภัณฑ์ สัดส่วนการนำเข้าของสหรัฐฯ จากจีนลดลง ในขณะที่สัดส่วนการนำเข้าจากเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในสามปีที่ผ่านมา

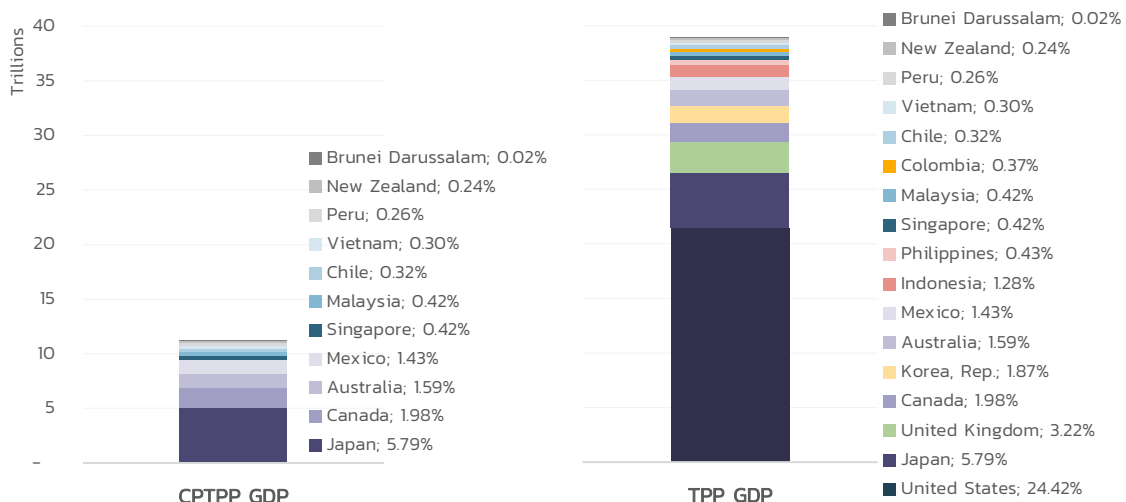

ที่มา: United States International Trade Commission, KKP Research, KIATNAKIN PHATRA

4. การกลับมาของสหรัฐฯ ในระบบการค้าพหุภาคี (Multilateral trading system)

ระบบการค้าแบบพหุภาคีในภูมิภาค (regional multilateral trading system) จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมและเสริมสร้างห่วงโซ่อุปทานใหม่ที่แยกออกจากกันระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ความตั้งใจในการก่อตั้งข้อตกลง Trans-Pacific Partnership (TPP) ของสหรัฐฯ เกิดขึ้นเพื่อกระตุ้นการขยายอิทธิพลของจีนตั้งแต่ต้น แต่แล้วการถอนตัวของสหรัฐฯ ในปี 2017 ทำให้เป้าหมายนั้นไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้ทำการลงนามข้อตกลงใหม่แยกออกมาที่เรียกว่า Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership (CPTPP) หลังจากที่ โดนัลด์ ทรัมป์ หันหลังให้กับ TPP นี้ อย่างไรก็ตาม ภายใต้การนำของ โจ ไบเดน ที่จะเน้นการใช้กลยุทธ์ส่งเสริมร่วมมือกับประเทศพันธมิตรเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระเบียบโลกภายใต้การนำของสหรัฐฯ (US-led international order) เราอาจเห็นสหรัฐฯ กลับเข้าร่วมข้อตกลงการค้าพหุภาคี CPTPP หรือสร้างข้อตกลงการค้าในลักษณะเดียวกันนี้ก็เป็นได้ นอกจากนี้ ประเทศอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ได้แสดงความสนใจในการเข้าร่วม เช่น สหราชอาณาจักร เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย หรือแม้กระทั่ง ไต้หวัน อาจะตัดสินใจเข้าร่วมข้อตกลงการค้าพหุภาคีภายใต้การนำของสหรัฐฯ ซึ่งหากสหรัฐฯ และประเทศที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ตัดสินใจเข้าร่วม CPTPP จะทำให้ข้อตกลงพหุภาคีนี้มีขนาด GDP รวมกันถึง 44.4% ของโลก และประชากรรวมกันทั้งหมด 1.4 พันล้านคน หรือคิดเป็น 17% ของประชากรโลก (รูปที่ 11)

รูปที่ 11 หากสหรัฐฯและประเทศที่แสดงความสนใจกลับเข้าร่วม CPTPP จะทำให้ขนาดของข้อตกลงเพิ่มขึ้นเป็น 44.4% ของ GDP โลก ในขณะที่ขนาดประชากรจะเพิ่มขึ้นเป็น 17% ของประชากรโลก

ที่มา: World Bank, KKP Research

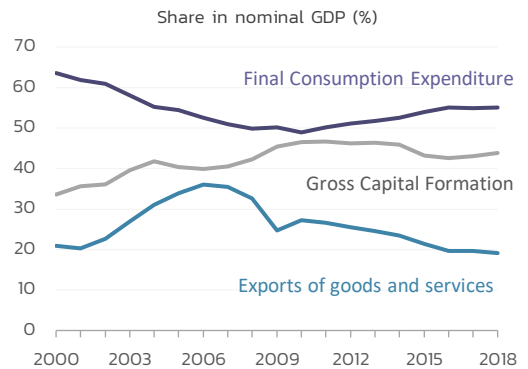
KIATNAKIN PHATRA

5. จินหันไปพึ่งเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นเครื่องยนต์หลัก (Dual Circulation)

จีนจะหันมาเพิ่มการผลิตและการบริโภคในประเทศมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองเพื่อลดการพึ่งพาประเทศตะวันตก และลดความเสี่ยงจากการย้ายห่วงโซ่อุปทานออกจากจีน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับล่าสุดของจีน ซึ่งครอบคลุมปี 2021-2025 ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า นโยบายเศรษฐกิจของจีนจะหันมาพึ่งพาตนเองมากขึ้น โดยจะเน้นการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น (รูปที่ 12) เพื่อเป็นเครื่องยนต์ที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต ในขณะที่เดียวกันจะมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เพื่อให้จีนก้าวขึ้นเป็นผู้นำเทคโนโลยีของโลก ลดการพึ่งพาประเทศตะวันตก (รูปที่ 13) และขยับตนเองไปอยู่ต้นน้ำในห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global value chains)

อย่างไรก็ตาม จีนไม่ได้มีแผนที่จะแยกตัวออกจากโลกทั้งหมด แต่จะยังคงเชื่อมต่อกับห่วงโซ่อุปทานโลกและจะรักษาอำนาจการต่อรองผ่านการค้าระหว่างประเทศ เราได้เห็นความพยายามนี้ผ่านข้อตกลงการค้า RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) ที่จีนและกลุ่มประเทศอื่น ๆ ได้ลงนามสนธิสัญญาในปี 2020 ซึ่ง RCEP นั้นเป็นข้อตกลงการค้าที่ใหญ่ที่สุดในโลก ณ ปัจจุบัน โดยข้อตกลง RCEP นั้นมีขนาดรวมกันถึง 30% ของ GDP โลก และมีประชากรรวมกันถึง 30% ของประชากรโลก

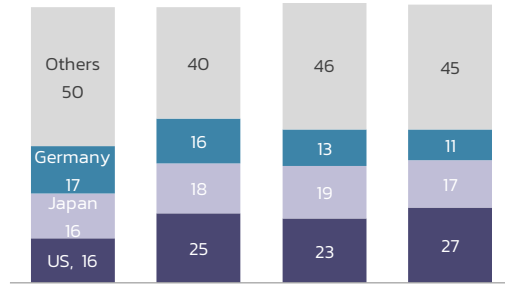
รูปที่ 12: นโยบายเศรษฐกิจจีนจะหันมาพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น โดยจะเน้นการบริโภค การลงทุน และการท่องเที่ยวภายในประเทศ

ที่มา: World Development Indicators, KKP Research KKIATNAKIN PHATRA

รูปที่ 13: จีนยังคงพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีจากสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และ เยอรมัน ในระดับสูง

China technology import contract by source (%)

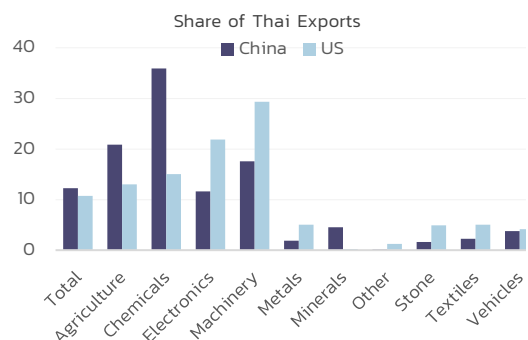
ที่มา: China Statistical Yearbook on Science and Technology, McKinsey Global Institute Analysis KKIATNAKIN PHATRA

เศรษฐกิจไทย: คนตัวเล็กท่ามกลางการต่อสู้ของยักษ์ใหญ่

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่กำลังจะเกิดขึ้นจากการพาดพิงกันระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย? KKP Research ประเมินว่าสิ่งที่ไทยจะต้องเผชิญภายใต้ความตึงเครียดที่จะมีมากขึ้นระหว่างสหรัฐฯ และจีน มีดังนี้

1. ถ้าจำเป็นต้องเลือกข้าง ไทยจะได้รับผลกระทบทางลบด้านการค้าและการลงทุน ทั้งสหรัฐฯ และจีนเป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุดสองอันดับแรกของไทย โดยมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังจีนและสหรัฐฯ รวมกันสูงถึง 23% ของมูลค่าการส่งออกไทยทั้งหมด (รูปที่ 14) และหากความขัดแย้งระหว่างสองประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้แบ่งเขตการค้าออกเป็นสองขั้วภายใต้กระแส US-China decoupling ไทยอาจจะถูกบังคับให้เลือกข้างทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในกรณีนั้น ภาคการส่งออกของไทยจะถูกกระทบอย่างมากไม่ว่าจะเลือกข้างใดก็ตาม ในฝั่งของจีน ไทยมีส่วนในการค้าสูงใน

รูปที่ 14: การส่งออกไทยไปยังสหรัฐฯ และจีนมีมูลค่ารวมกันถึง 23% ของการส่งออกทั้งหมด

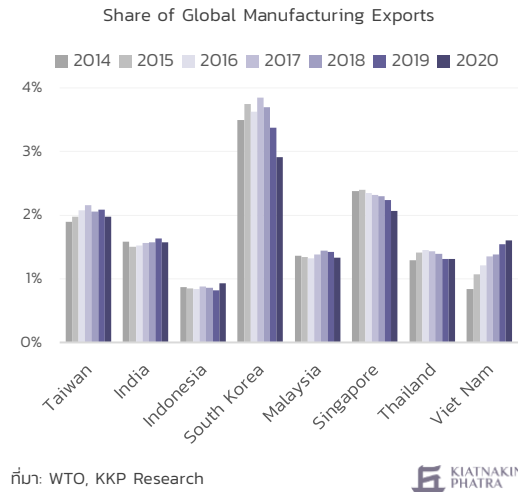
ที่มา: The Atlas of Economic Complexity, KKP Research

KKIATNAKIN PHATRA

กลุ่มสินค้าเกษตร และเคมีภัณฑ์ ขณะที่ในฝั่งของสหรัฐฯ ไทยมีสัดส่วนการค้าสูงในสินค้ากลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรกล ต้นทุนของการต้องเลือกข้างใดข้างหนึ่งนั้นจะยิ่งสูงมากในช่วงเวลาที่การส่งออกไทยเป็นเครื่องยนต์หลักที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และการจ้างงานในทศวรรษนี้

2. ไทยจะได้ประโยชน์อย่างจำกัดจากการย้ายห่วงโซ่อุปทานโลก ถึงแม้ว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะได้รับประโยชน์จากห่วงโซ่อุปทานโลกที่แยกออกจากจีน และจากการย้ายฐานของบริษัทจีนไปยังประเทศอื่น ๆ มากขึ้น แต่ด้วยความสามารถในการแข่งขันของไทยที่มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ สะท้อนจากสัดส่วนของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในการค้าโลกเริ่มลดลง ทำให้ไทยอาจไม่เป็นที่น่าดึงดูดในการเป็นฐานการผลิต เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค เช่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ เวียดนาม มาเลเซีย หรือ อินเดีย (รูปที่ 15) นอกจากนี้ หากพิจารณาโครงสร้างมูลค่าเพิ่มของไทยในอุปสงค์ของสหรัฐฯ และจีน จะเห็นได้ว่าในกลุ่มอุตสาหกรรม ไทยอยู่ปลายน้ำของ global value chains โดยเฉพาะในกลุ่มการผลิตคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ ที่พึ่งพาอุปสงค์จากทั้งสหรัฐฯ และจีนค่อนข้างสูง (รูปที่ 16)

รูปที่ 15: สัดส่วนของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย ในการค้าโลกเริ่มลดลง

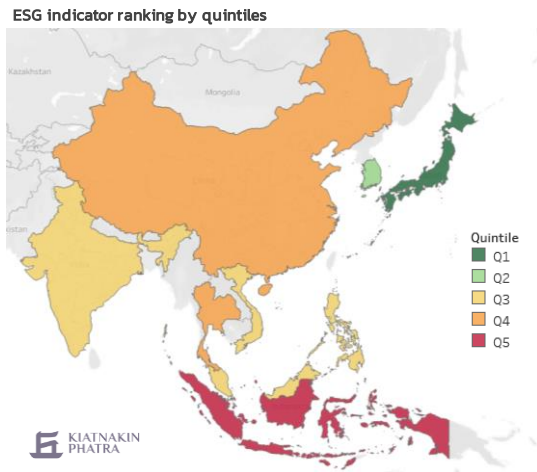
หากไทยยังไม่สามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและยกระดับมูลค่าเพิ่มได้มากกว่านี้ และยังคงโครงสร้างการผลิตแบบเดิม ถึงแม้จะมีการย้ายฐานการผลิตเข้ามายังไทยบ้างบางส่วน แต่ก็จะจำกัดอยู่ในกลุ่มสินค้ามูลค่าเพิ่มต่ำ (low value added manufacturing) ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีและทักษะแรงงานมากกว่าจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะหากสหรัฐฯ และจีนเริ่มหันไปสร้างห่วงโซ่อุปทานที่เป็น high-tech manufacturing มากยิ่งขึ้นและขยับตนเองขึ้นไปอยู่ต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทาน

รูปที่ 16: กลุ่มอุตสาหกรรมไทยอยู่ปลายน้ำของห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chains: GVCs) โดยเฉพาะในกลุ่มการผลิตคอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ ที่พึ่งพาอุปสงค์จากทั้งสหรัฐฯ และจีน

3. ไทยอาจพลาดโอกาสได้รับเม็ดเงินลงทุนจากต่างประเทศจาก ความด้อยประสิทธิภาพด้าน ESG ภายใต้กระแสความยั่งยืนที่ จะมีความขึ้นในอนาคต ไทยจะได้รับแรงกดดันมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการที่ไทยถูกประเมินค่อนข้างต่ำในด้านความยั่งยืนด้าน สิ่งแวดล้อม สังคม และความธรรมาภิบาล (ESG indicator (Environment, Social, and Governance)) ที่จัดทำโดย BoFA Global Research (รูปที่ 17) จัดให้ประเทศไทยอยู่ใน Quintile ที่ 4 ซึ่งเป็นกลุ่มรองสุดท้าย และอยู่ในกลุ่มที่แย่กว่าประเทศ เพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็น เวียดนาม อินเดีย มาเลเซีย รวมไปถึง ฟิลิปปินส์ ซึ่งอยู่ใน Quintile 3 ที่น่าสนใจคือ ไทยอยู่ในกลุ่ม เดียวกับจีนซึ่งเป็นประเทศที่เจอแรงกดดันจากบริษัทต่างชาติ อย่างหนัก จากกระแส Stakeholder capitalism ไม่ว่าจะเป็น เรื่องสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และภาวะรับผิดชอบ (accountability) ของรัฐ

รูปที่ 17: คะแนน ESG ของไทยอยู่ในระดับที่ไม่น่าดีนัก เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

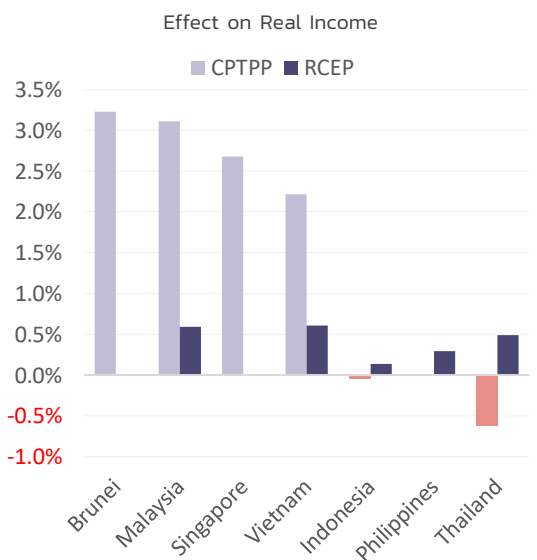

ที่มา: BoFA Global Research

หากพิจารณาในรายละเอียด สาเหตุหลักที่ทำให้ไทยอยู่ในกลุ่มที่คะแนน ESG ที่ไม่ดีนัก เป็นเพราะปัญหามลภาวะทางอากาศ ปัญหาการขาดหลักนิติธรรม (rule of law) และรัฐที่มีภาวะรับผิดชอบ (accountability) ค่อนข้างต่ำ รวมไปถึงปัญหา คอร์รัปชันที่ทำให้ไทยจะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้ยาก การดำเนินถึง ESG มากขึ้นในระยะต่อไปจะทำให้การลงทุนจาก ต่างประเทศอาจหันไปมองประเทศเพื่อนบ้านที่มีพัฒนาการด้าน ESG ดีกว่าไทย เป็นอีกหนึ่งปัจจัยบั่นทอนความสามารถในการ แข่งขันของไทยในเวทีระหว่างประเทศ

4. ต้นทุนของไทยจากการไม่เข้าร่วม CPTPP จะสูงขึ้นอย่างมาก หากสหรัฐฯ และพันธมิตรเข้าร่วม งานวิจัยโดย Peterson Institute for International Economics (PIIE) ประเมินว่า รายได้ของไทยในปี 2030 จะได้ผลกระทบด้านลบอย่างมากจาก การที่ไม่เข้าร่วม CPTPP (รูปที่ 18) ถึงแม้ว่าไทยจะได้ประโยชน์ จาก RCEP มาบรรเทาแต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจาก RCEP จะค่อนข้างจำกัดต่อทุกประเทศในอาเซียน เพราะกลุ่ม ประเทศอาเซียนมี FTA กับจีนอยู่แล้ว เมื่อเทียบกับประโยชน์ที่จะ ได้รับจากการเข้าถึงตลาดผู้ซื้อรายใหญ่ในกลุ่ม CPTPP โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศพันธมิตร ตัดสินใจเข้าร่วม CPTPP ในระยะต่อไป ก็จะทำให้ผลกระทบ ด้านลบต่อไทยเพิ่มสูงขึ้น จากส่งออกไปสหรัฐฯ ที่จะมีต้นทุนที่ สูงขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น การที่ไทยมีอัตราภาษีนำเข้าที่อยู่ในระดับที่ สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกของ CPTPP อยู่แล้ว (รูปที่ 19) ปัจจัยด้านภาษีจากการไม่เข้าร่วม CPTPP อาจจะ นำไปสู่ trade diversion หรือการหันไปนำเข้าจากประเทศอื่น ทดแทนการนำเข้าจากไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเวียดนาม ที่มีความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิต มี FTA กับยุโรปและมีการเปิดเสรีทางการค้ามากกว่าไทย

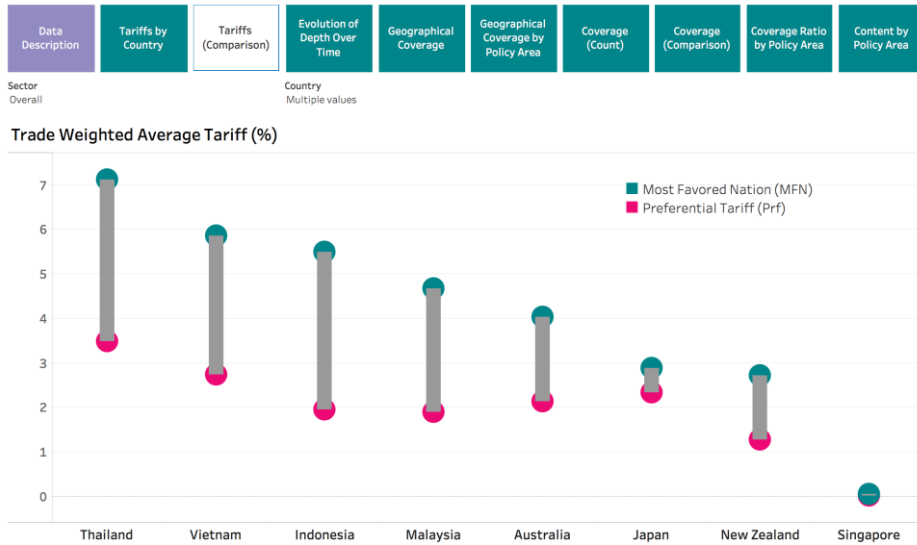
รูปที่ 18: รายได้ของไทยในปี 2030 จะได้รับผลกระทบทางด้านลบจากการไม่เข้าร่วม CPTPP แม้จะได้รับประโยชน์จาก RCEP มาบรรเทา

ที่มา: Peterson Institute for International Economics (PIIE), KKP Research

รูปที่ 19 อัตราภาษีการนำเข้าของไทยอยู่ในระดับสูงกว่าประเทศสมาชิก CPTPP อาจนำไปสู่การหันไปนำเข้าจากประเทศอื่นทดแทนไทย เนื่องจากมีการเปิดเสรีทางการค้ามากกว่า

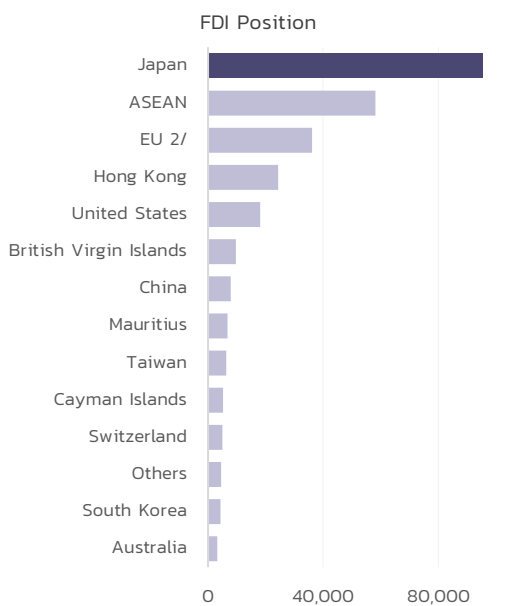
Source: Deep Trade Agreements Database 2.0

ที่มา: Deep Trade Agreement (DTAs)

นอกจากนี้ผลกระทบที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ ทุนจากต่างประเทศที่มีโอกาสถอนออกจากไทย ที่ผ่านมามีญี่ปุ่นเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่เข้ามายังไทย โดยมีสัดส่วนของการลงทุน (foreign direct investment position) สูงถึง 33% ในเม็ดเงินลงทุนต่างชาติทั้งหมดในไทย การสำรวจของ JETRO ชี้ว่า ผู้ประกอบการญี่ปุ่นมีการใช้ประโยชน์จาก FTA ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมรถยนต์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของไทย ดังนั้น หากไทยไม่สามารถเข้าถึงตลาดผู้ซื้อรายใหญ่อเมริกาและอเมริกาเหนือ จะทำให้ไทยมีความน่าสนใจลดลงในการเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออก และจะเป็นแรงกดดันที่อาจทำให้ FDI ของญี่ปุ่นเริ่มย้ายออกจากไทยไปยังประเทศอื่น

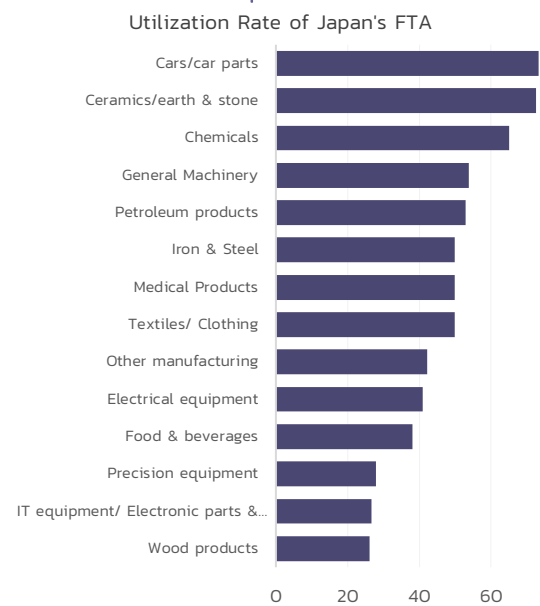
รูปที่ 20 ญี่ปุ่นมีสัดส่วนการลงทุนในไทยสูงที่สุดถึง 33%

ที่มา: Bank of Thailand, KKP Research

รูปที่ 21 ญี่ปุ่นมีสัดส่วนการใช้ประโยชน์จาก FTA สูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมรถยนต์

ที่มา: JETRO, KKP Research

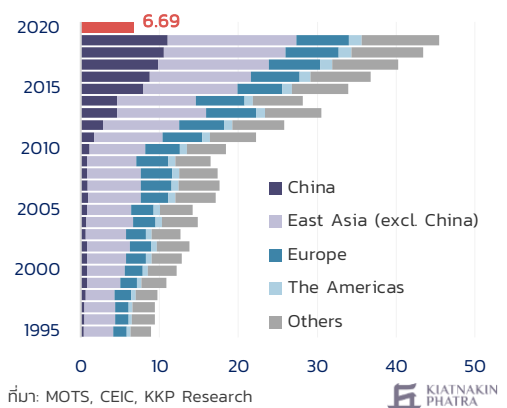

อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วม CPTPP นั้นยังมีข้อกังวลที่ยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศ UPOV-91 ที่จะเพิ่มต้นทุนของเกษตรกรให้สูงขึ้น หรือเรื่องมาตรการการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยา (Compulsory Licensing) ที่จะทำให้ราคาและต้นทุนการจัดหายาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ จากการศึกษาร่วมกันระหว่างกรมเจรจาการค้ากับบริษัท โบลลิเกอร์ แอนด์ คอมพานี จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ให้คำปรึกษา และทำวิจัยด้านนโยบายสาธารณะ มีข้อสรุปดังนี้ (1) ประโยชน์ของการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่จะกระตุ้นการลงทุนในการปรับปรุงพันธุ์พืชและการพัฒนาพันธุ์พืชใหม่ และทำให้เกษตรกรเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพมากขึ้น (2) ในการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่อาจส่งผลกระทบต่อราคาพันธุ์พืชใหม่ให้เพิ่มสูงขึ้น (3) การบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยา (Compulsory Licensing) เพื่อการใช้งานสาธารณะที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ยังสามารถทำได้ ไม่ขัดต่อความตกลง TRIPS ที่ไทยเคยทำไว้ และ (4) การเข้าร่วม CPTPP จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของระบบสุขภาพลดลง เนื่องจากมีการแข่งขันทางด้านราคาและคุณภาพมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้การเข้าร่วมจะมีผลกระทบในระยะสั้นที่ทำให้ธุรกิจ เกษตรกร และผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัว แต่ก็เปิดโอกาสที่ทำให้ไทยต้องพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่จะต้องเจอกับการแข่งขันที่เข้มข้นมากขึ้น ภาครัฐควรมีกระบวนการชดเชยและบรรเทาผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมไปถึงกระจายข้อมูลความรู้ ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในวงกว้างอีกด้วย

5. การท่องเที่ยวไทยอาจหวังพึ่งการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวจีนไม่ได้ดังในอดีต นโยบายภาครัฐจีนจะสนับสนุนให้คนในประเทศหันมาเที่ยวในประเทศมากขึ้นเพื่อกระตุ้นอุปสงค์ภายในประเทศ และนักท่องเที่ยวจีนเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก คิดเป็นเกือบ 1 ใน 3 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนเมืองไทย (รูปที่ 22) ประเด็นนี้จะมีผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวไทย ที่อาจไม่สามารถคาดหวังที่จะกลับมาเฟื่องฟูและสร้างรายได้ให้กับประเทศได้มากเหมือนเช่นที่ผ่านมา ก่อนเกิดวิกฤต COVID-19 (ดู KKP Research [พลิกท่องเที่ยวอย่างไรให้ฟื้นได้อย่างทรงพลัง ตอนที่ 1](#) และ [ตอนที่ 2](#))

รูปที่ 22 นักท่องเที่ยวจีนเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของไทย คิดเป็น 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด

6. ค่าเงินบาทอาจได้รับแรงกดดันเปลี่ยนทิศทางเป็นอ่อนค่าในระยะยาว การส่งออกที่จะได้ประโยชน์อย่างจำกัดจากห่วงโซ่อุปทานที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ การลงทุนจากต่างชาติที่จะเข้ามาน้อยลง รายได้จากการท่องเที่ยวที่อาจไม่กลับไปสูงเหมือนเก่าจากการที่นักท่องเที่ยวจีนที่จะหันไปเที่ยวในประเทศมากขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่จะทำให้การส่งออกสินค้าและบริการของไทย และดุลบัญชีเดินสะพัดมีแนวโน้มลดลงในอนาคต ซึ่งอาจจะกดดันให้ค่าเงินบาทเปลี่ยนจากแนวโน้มแข็งค่าไปเป็นอ่อนค่าได้หากไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

ในทุกสงครามย่อมมีโอกาสเสมอ เช่นเดียวกับในสมรภูมิระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนในครั้งนี้ KKP Research โดยเกียรติ นาคินภัทร วิเคราะห์ว่าหากไทยจะสามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องเริ่มปรับตัวตั้งแต่นี้ สิ่งสำคัญ คือ การไม่หลงไปติด ‘กับดักของการเลือกข้าง’ เพราะการเลือกข้างนั้นจะมีต้นทุนที่สูงมากสำหรับไทยไม่ว่าจะเลือกฝ่ายใดก็ตาม นโยบายภาครัฐควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้สามารถอยู่ได้ทั้งห่วงโซ่อุปทานของสหรัฐฯและจีน โดยการเปิดเสรีทางการค้า การลดกฎเกณฑ์ที่ไม่จำเป็นและล้าสมัย การพัฒนาทักษะแรงงาน การให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น และการทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับในด้านการมีหลักนิติธรรม (rule of law) และการมีภาระรับผิดชอบ (accountability) ตามมาตรฐานสากล

ในตอนถัดไป KKP Research จะมาวิเคราะห์ถึงสงครามและความขัดแย้งในด้านเทคโนโลยีระหว่างสหรัฐฯและจีนซึ่งเป็นหนึ่งในประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งในความขัดแย้งครั้งนี้และจะชี้ชะตาว่าใครจะคงความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยีของโลก